

taloustutkimus oy

NUORTEN RAHAPELAAMINEN
Ikärajan valvonta -
koeostot ja havainnointi

Sosiaali- ja terveysministeriö
Joulukuu 2006

Hannu Ilkas/Pauliina Aho
28.12.2006

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen tekijä ja toimeksiantaja	1
1.2 Tutkimuksessa selvitettyt asiat	1
1.3 Tiedonkeruu ja otos	1
2. YHTEENVETO.....	2
3. VALVONNAN TOIMIVUUS.....	3
3.1 Iän kysyminen.....	3
3.2 Iän todistaminen	6
3.3 Pelaamisen kieltäminen.....	8
3.4 Rahapelaamiseen puuttuneet henkilöt	10
3.5 Näköyhteys raha-automaattipeleihin	12
3.6 Pelipaikoissa asioineiden ja rahapelejä pelanneiden nuorten osuudet	14
3.7 Nuorten havainnointikohteissa pelaamat rahapelit.....	19

Atk-taulukot
Kysymyslomake
Luotettavuusrajataulukot

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tekijä ja toimeksiantaja

Tämän tutkimuksen on tehnyt Taloustutkimus Oy Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta.

1.2 Tutkimuksessa selvitetty asiat

Tutkimuksessa selvitettiin koeostoin ja havainnoinnein pelipaikkojen 15-vuoden ikärajan valvonnan toimivuutta.

1.3 Tiedonkeruu ja otos

Tiedonkeruu toteutettiin koeostoin ja havainnoinnein 9.10.–15.11.2006.

Koeostoissa 15 vuotta täyttäneet nuoret ja nuorilta näyttävät Taloustutkimus Oy:n haastattelijat pelasivat eri rahapelejä eri pelipaikoissa ja eri alueilla peleittäin ja maakunnittain ennalta määrätyn otantakehikon (raportin liite 1) mukaan. Koeostajat merkitsivät lomakkeelle mm. kysyttiinkö heiltä ikää, pyydettiinkö todistamaan ikä, kiellettiinkö pelaamasta ja kuka mahdollisesti puuttui pelaamiseen pelipaikalla. Tarkempi koeostojen lomake on liitteenä. Koeostoja tehtiin yhteensä 1209 kappaletta 40 eri paikkakunnalla. Koeostoista oli 15-vuotiaiden tekemiä 706 kappaletta, 16-vuotiaiden tekemiä 475 kappaletta ja 17-vuotiaiden tekemiä 28 kappaletta. Koeostoja teki yhteensä 110 haastattelijaa.

Havainnoinneissa Taloustutkimus Oy:n haastattelijat tarkkailivat otantakehikon mukaisissa pelipaikoissa ja alueilla nuorten rahapelaamista. Havainnoinnin kohteena oli mm. pelipaikassa havainnoitsijan oman arvion mukaan alle 15-vuotiaiden rahapelien pelaaminen, iän kysyminen, iän todistaminen ja pelaamisen kieltäminen. Tarkempi havainnointien lomake on liitteenä. Havainnoiteja tehtiin yhteensä 1224 kappaletta 40 eri paikkakunnalla. Osa havainnoinneista toteutettiin samaan aikaan koeostojen kanssa. Havainnoiteja teki yhteensä 57 haastattelijaa.

2. YHTEENVETO

Alle 15-vuotiaiden nuorten rahapelaamisen valvontaa selvitettiin koeostoin ja havainnoinnin. Näiden perusteella valvonta on hyvin satunnaista. Rahapelejä pelanneilta nuorilta vain 7 %:lta kysyttiin ikää, 6 % joutui todistamaan ikänsä ja 3 %:a kiellettiin pelaamasta. Havainnointien perusteella ikää kysyttiin 13 %:lta havainnoitsijoiden mielestä alle 15-vuotiailta näyttäviltä. Havainnointien perusteella joka kymmenestä alle 15-vuotista tai siltä näyttävää pyydettiin todistamaan ikänsä. Pelikieltoja havaittiin 7 %. Yleisimmin rahapelin pelaamiseen puuttui sekä koeostajien että havainnoitsijoiden mukaan pelipaikan henkilökuntaan kuuluva.

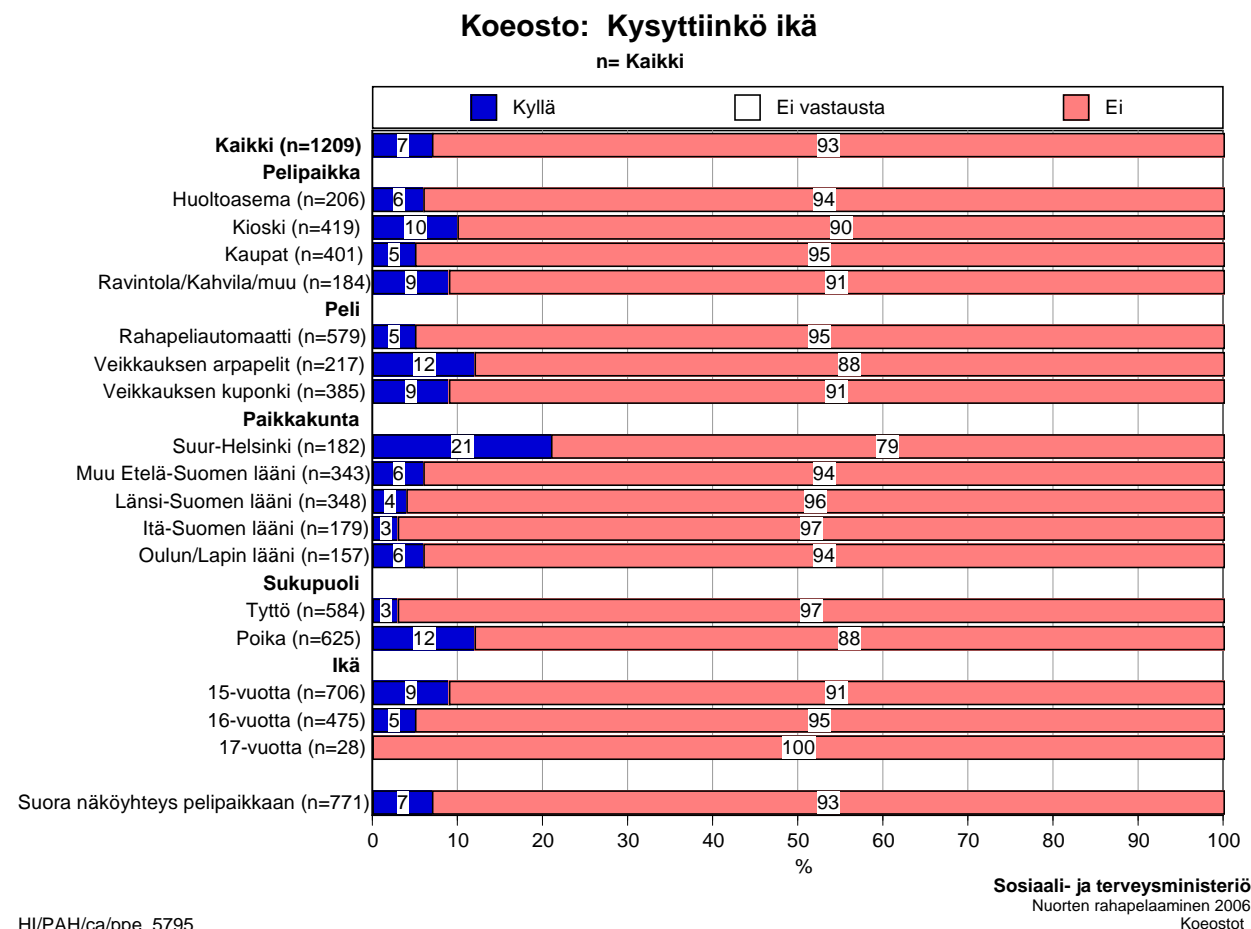
Henkilökunnalla on suora näköyhteys rahapeliautomaateille suurimmassa osassa pelipaikoista. Eniten raha-automaattien pelipaikkoja, joihin henkilökunnalla ei ole suoraa näkyvyyttä, on kahviloissa ja ravintoloissa. Havainnointien mukaan suora näköyhteys raha-automaattien pelipaikkaan ei lisää rahapelin pelaamiseen puuttumista tai sen kieltämistä.

Koeostoissa noin joka viidennessä oli samaan aikaan asioimassa alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä nuoria. Kymmenesosassa koeostoissa pelipaikassa pelasi alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä nuoria. Havainnointien mukaan alle 15 vuotta täyttäneitä asioi noin kolmasosassa havainnointipaikoista. Noin viidesosassa havainnoineista huomattiin alle 15-vuotiaiden tai siltä näyttävien pelaavan rahapelejä.

3. VALVONNAN TOIMIVUUS

3.1 Iän kysyminen

Koeostajista 7 %:lta kysyttiin ikää. Yleisimmin ikää kysyttiin kioskeissa, joissa joka kymmeneltä koeostajalta kysyttiin ikää. Veikkauksen arpapelejä ostaneilta kysyttiin keskimääräistä useammin ikää (12 %). Pojilta (12 %) kysyttiin ikää huomattavasti useammin kuin tytöiltä (3 %). Suur-Helsingin alueella iän kysyminen oli yleisintä (21 %). Suoralla näköyhteydellä rahapeliautomaattiin ei näyttäisi olevan vaikutusta iän kysymiseen.

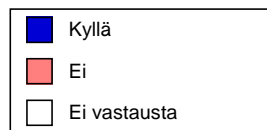
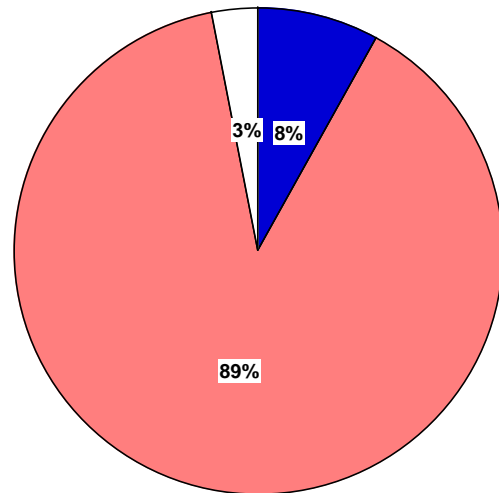
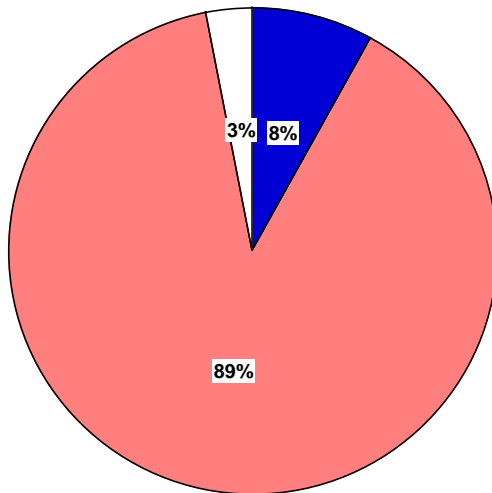

Koeostajan mukaan vain vajaalta kymmeneltä prosentilta heidän mielestään alle 15-vuotiailta pelaajilta kysyttiin ikää.

Koeosto: Kysyttiin muilta alle 15-vuotiailta tai siltä näytäviltä ikää

Koeosto: Kiellettiin muilta alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä pelaamasta

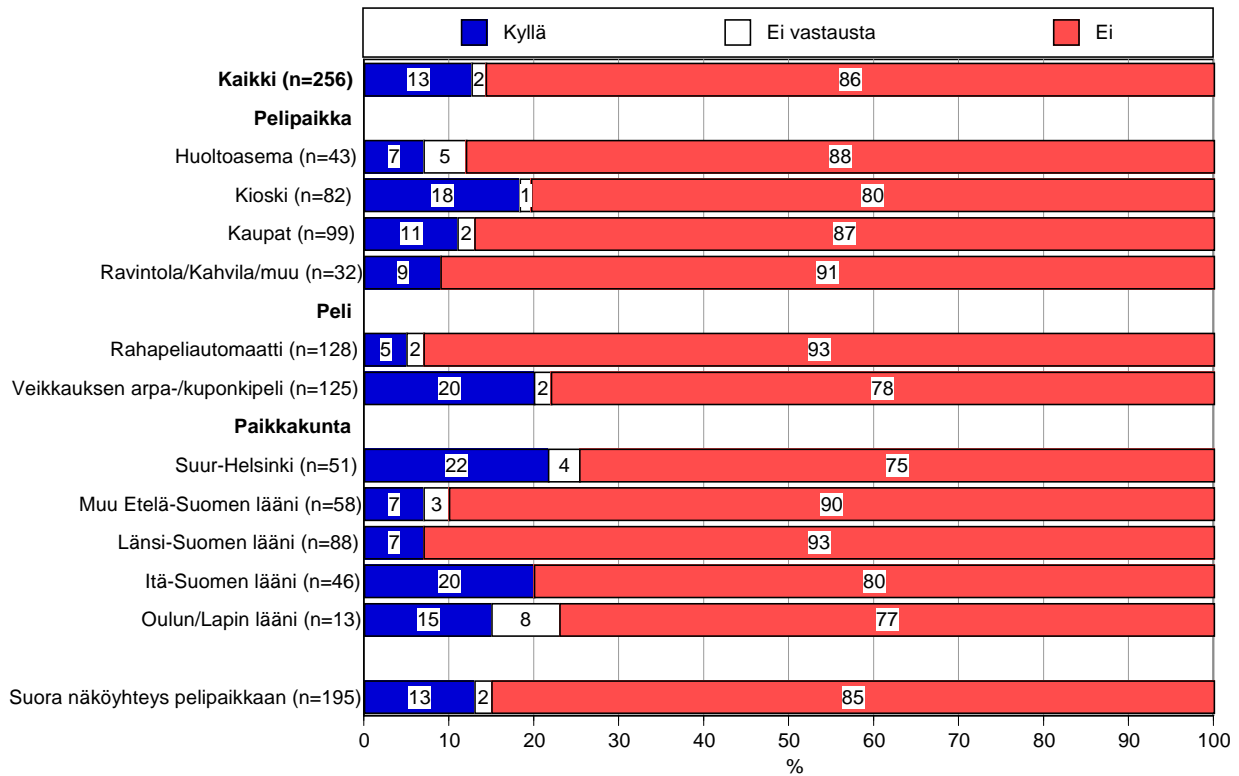
Alle 15-vuotiaita tai alle 15-vuotiailta näyttäviä pelasi, n = 106

Havainnoitsijoiden mukaan 13 %:lla pelipaikalla havainnoitsijoiden mielestä alle 15-vuotiailta tai siltä näyttäviltä pelaajilta kysyttiin ikää. Yleisimmin ikää kysyttiin Veikkauksen arpa- ja rahapelejä pelanneilta ja kioskeissa. Suur-Helsingin ja Itä-Suomen läänin alueella iän kysyminen oli keskimääräistä yleisempää.

Havainnointi: Kysyttiinkö pelipaikassa pelaavilta alle 15-vuotiailta tai siltä näyttäviltä ikää

n= Alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä pelasi

HI/PAH/ca/ppe 5796

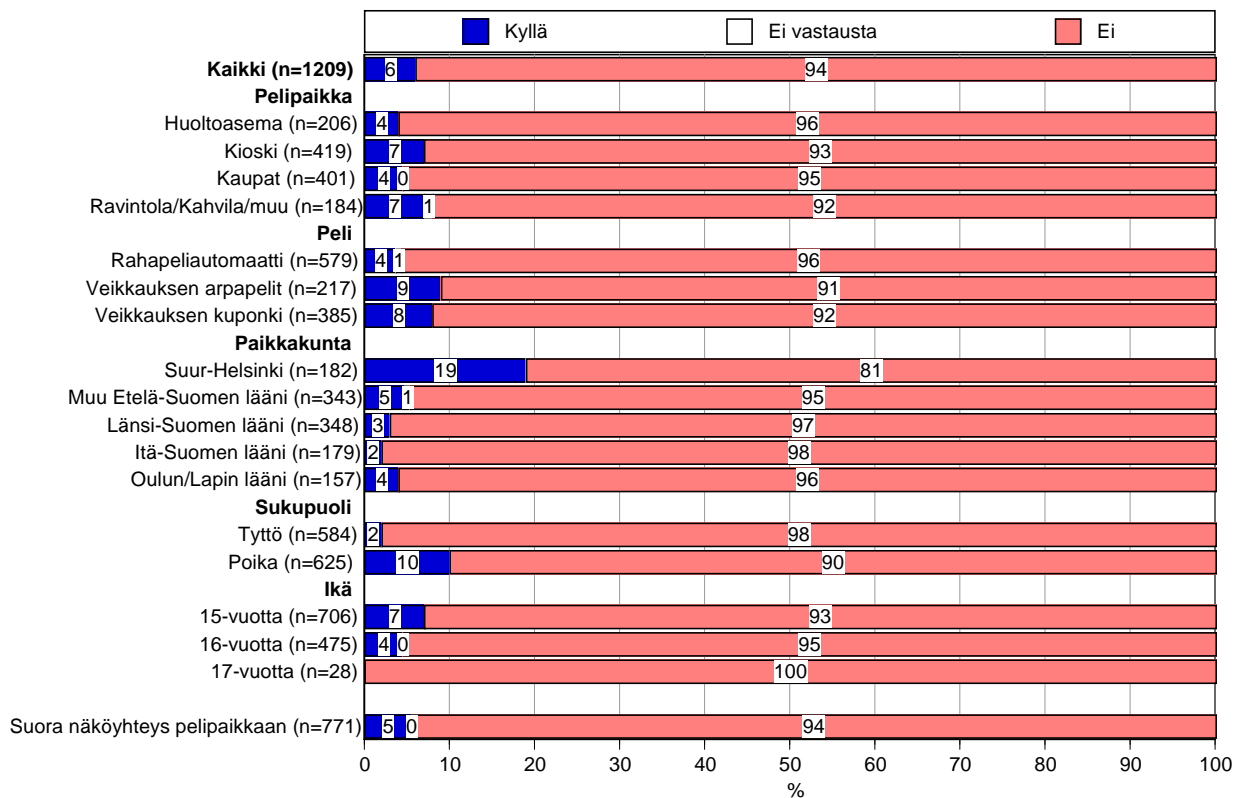
Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Havainnointi

3.2 Iän todistaminen

Koeostajista 6 %:a pyydettiin todistamaan ikä. Yleisimmin iän joutuivat todistamaan Suur-Helsingin alueella rahapeliostoja tehneet koeostajat. Pojat joutuivat todistamaan ikänsä useammin kuin tytöt.

Koeosto: Pyydettiin ikä todistamaan

n= Kaikki

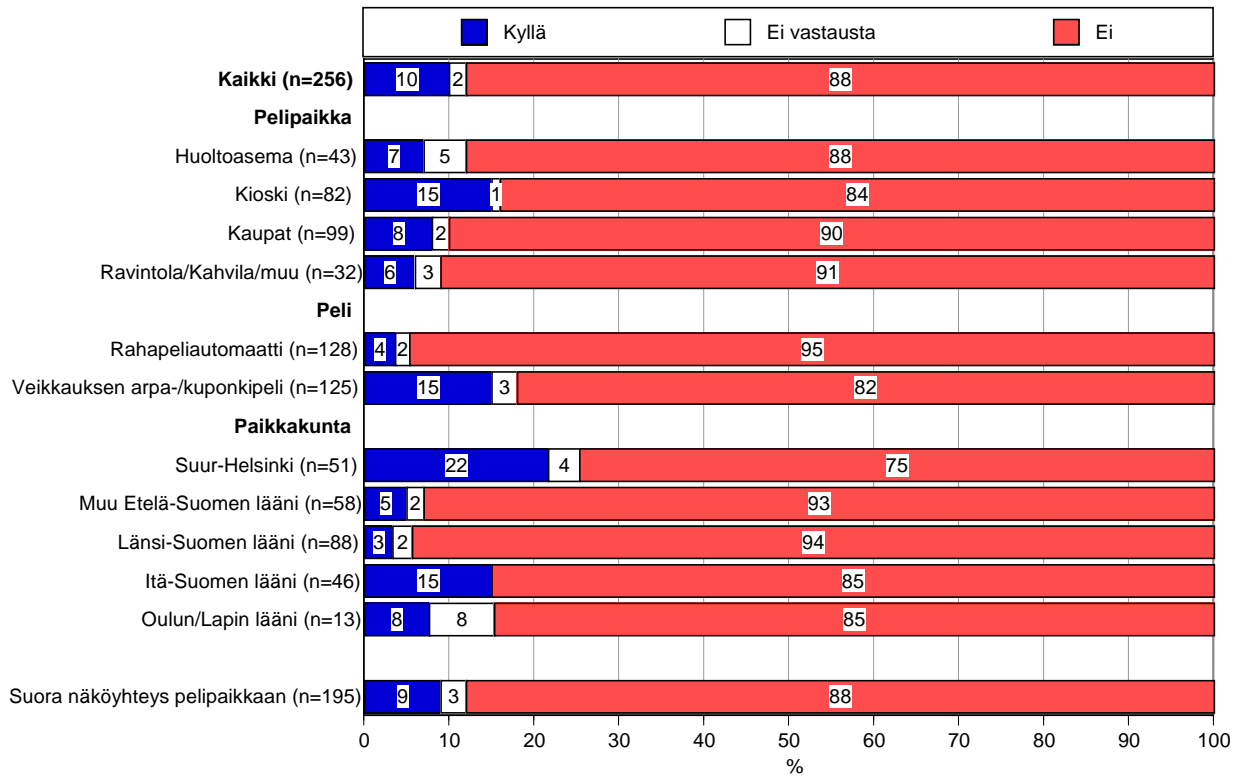
Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Koeostot

HI/PAH/ca/ppe 5795

Havainnoitsijoiden mukaan alle 15-vuotiaista tai siltä näyttävistä pelaajista 10 %:a pyydettiin todistamaan ikänsä. Yleisimmin iän joutui todistamaan Veikkauksen arpa- ja rahapelejä pelattaessa ja kioskeissa.

Havainnointi: Pyydettiinkö alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä todistamaan ikänsä

n= Alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä pelasi

HI/PAH/ca/ppe 5796

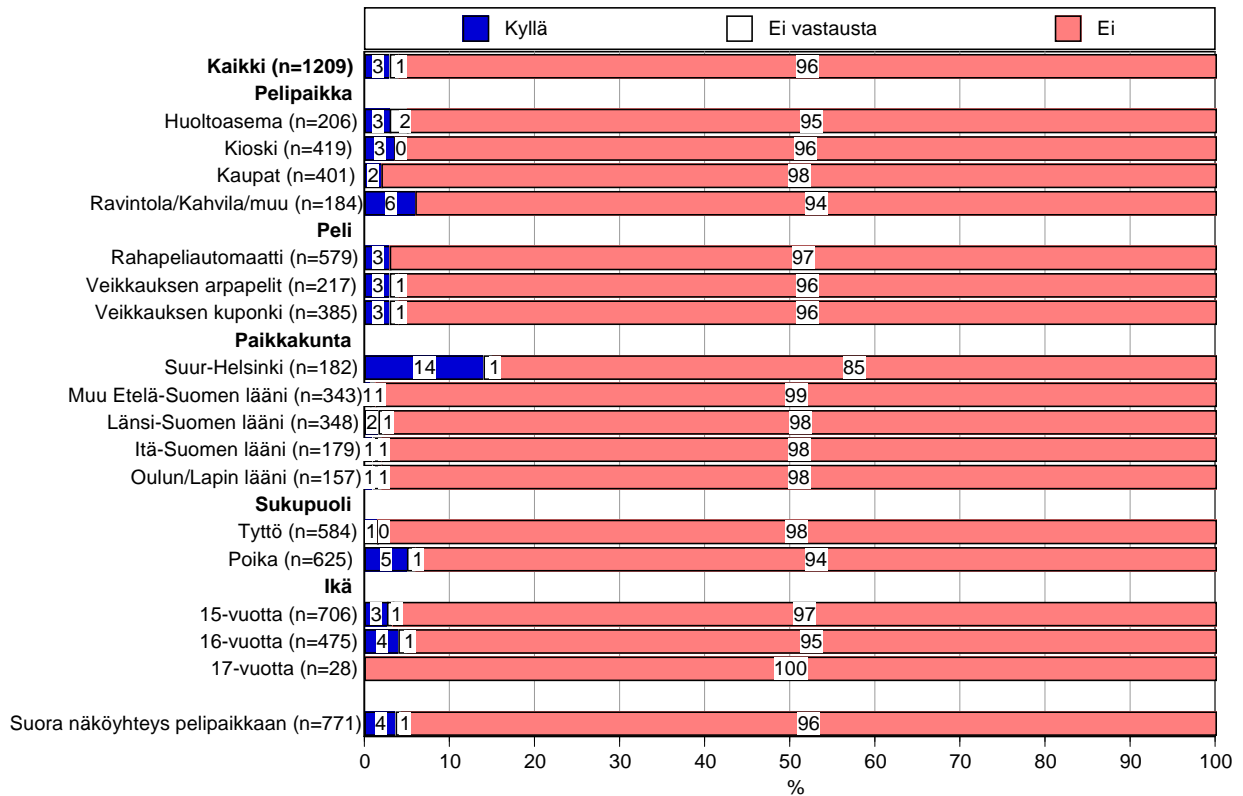
Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Havainnointi

3.3 Pelaamisen kieltäminen

Koeostajista 3 %:a kiellettiin pelaamasta. Kieltäminen oli yleisintä ravintolois-
sa/kahviloissa pelanneilla ja Suur-Helsingissä. Poikia kiellettiin pelaamasta enemmän
kuin tyttöjä.

Koeosto: Kiellettiinkö pelaamasta

n= Kaikki

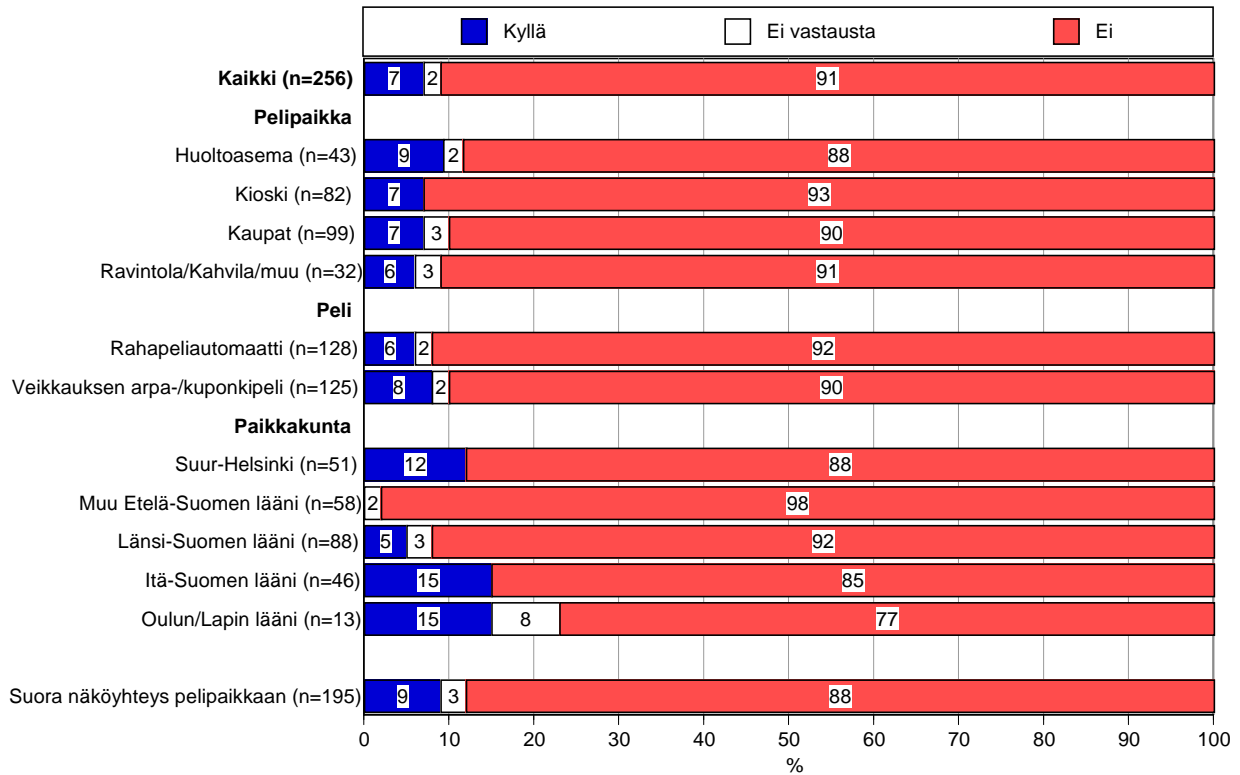
Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Koeostot

HI/PAH/ca/ppe 5795

Havainnointien mukaan alle 15-vuotiaista tai siltä näyttävistä pelaajista rahapelien pelaaminen kiellettiin 7 %:lta. Yleisempää kieltäminen näytti olevan Itä-Suomessa ja Oulun ja Lapin läänissä ja paikoissa, joissa oli suora näköyhteys rahapeliautomaatteihin.

Havainnointi: Kiellettiinkö alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä pelaamasta

n= Alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä pelasi

Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Havainnointi

HI/PAH/ca/ppe 5796

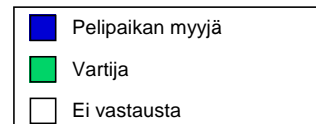
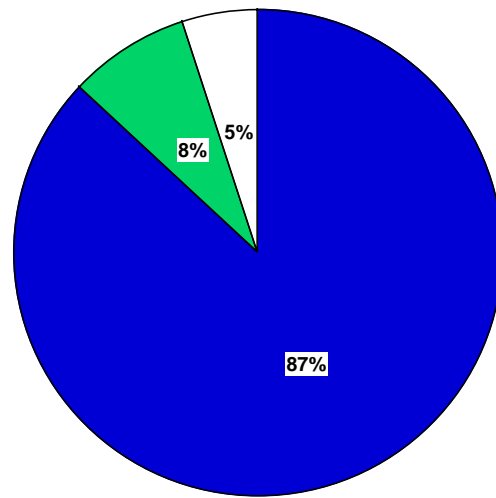
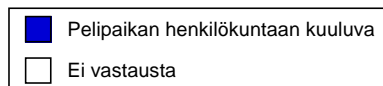
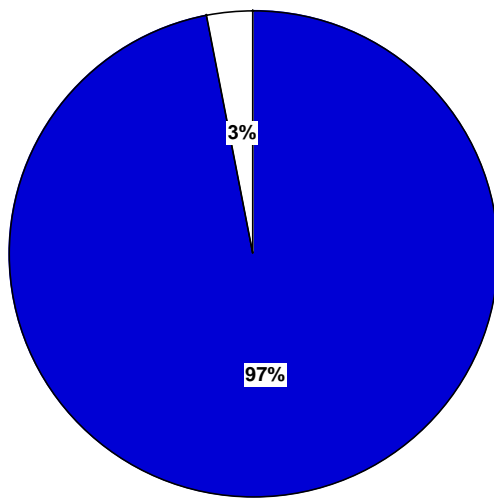
3.4 Rahapelaamiseen puuttuneet henkilöt

Koeostajien rahapelaamiseen puuttui yleensä pelipaikan henkilökuntaan kuuluva.

Koeosto: Kuka puuttui ensin pelaamiseen pelipaikalla

Koeosto: Kuka kielsi pelaamasta

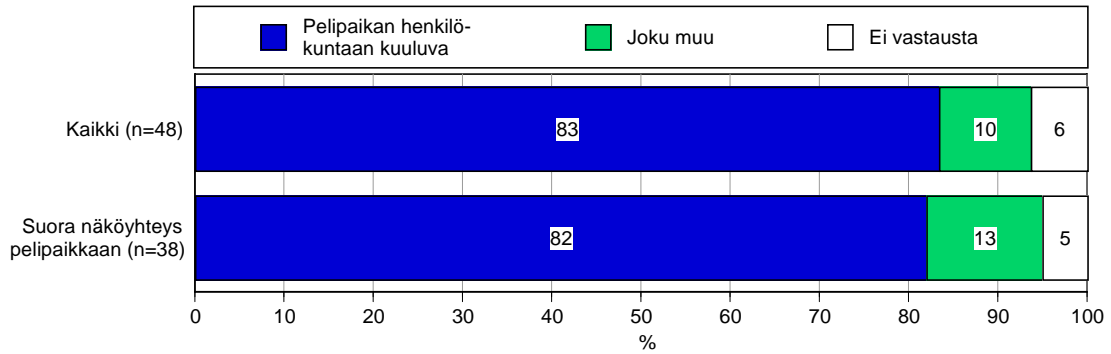
Kiellettiin pelaamasta, n = 38

Nuorten pelaamiseen puuttui havainnoitsijoiden mukaan yleensä pelipaikan henkilökuntaan kuuluva. Suoralla näköyhteydellä rahapeliautomaattien sijaintipaikkaan ei näytä olen vaikutusta siihen, kuka puuttuu tai kieltää pelaamasta rahapeliä.

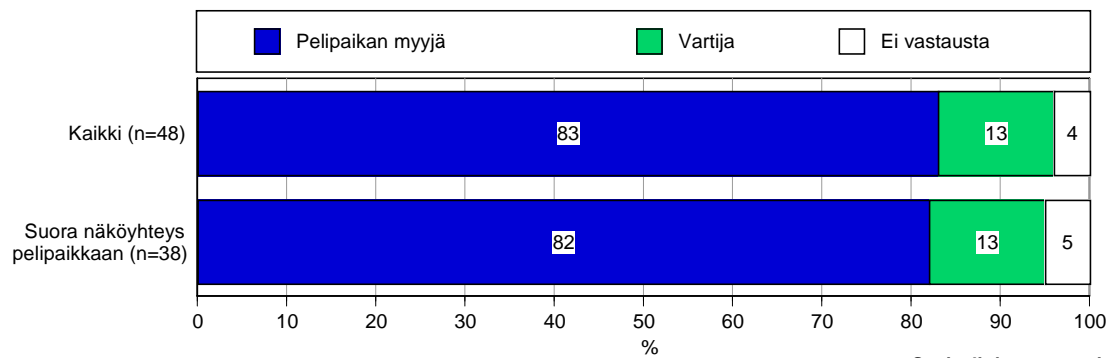
Havainnointi: Kuka puuttui ensin alle 15-vuotiaiden tai siltä näyttävien pelaamiseen pelipaikalla

n= Kiellettiin pelaamasta

Havainnointi: Kuka kielsi alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä pelaamasta

n= Kiellettiin pelaamasta

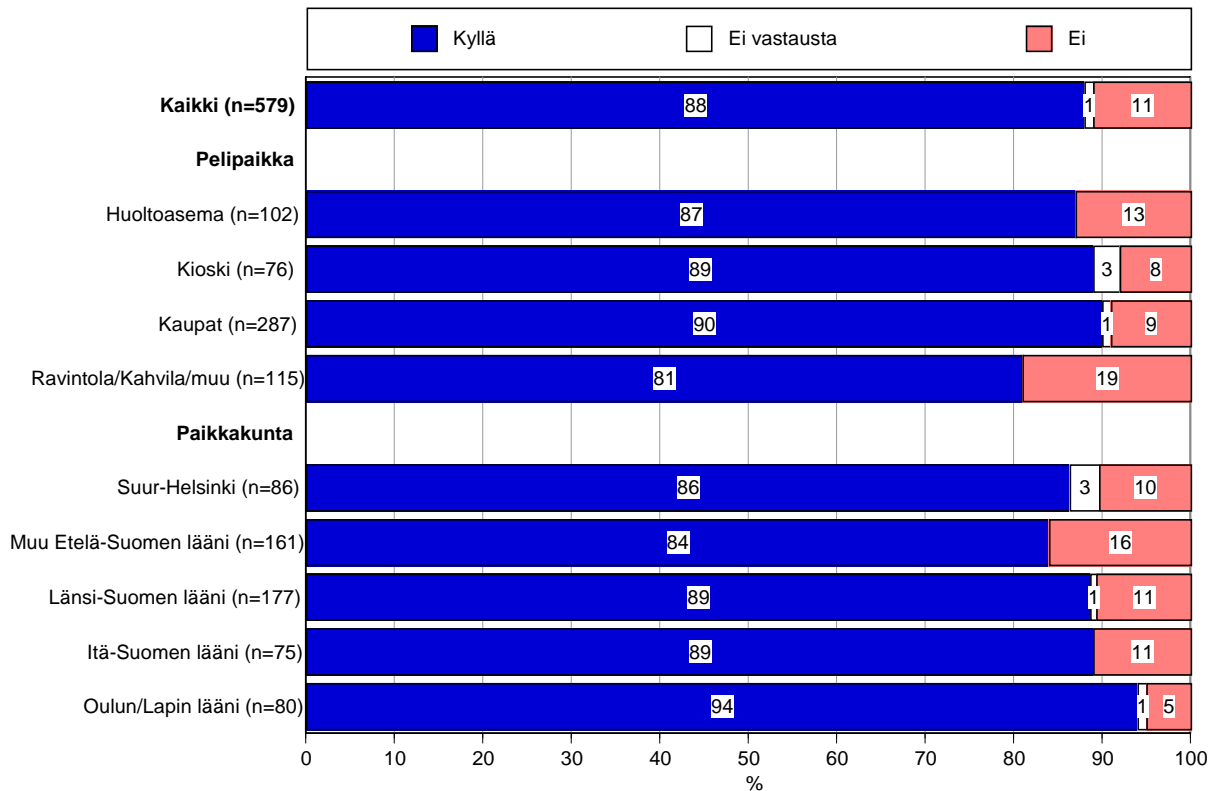

3.5 Näköyhteys raha-automaattipeleihin

Suurimmassa osassa pelipaikkoja on sekä koeostajien (88 %) että havainnoitsijoiden (83 %) mukaan suora yhteys rahapeliautomaattien pelipaikkaan. Paras tilanne on kioskeissa. Eniten raha-automaattien pelipaikkoja, joihin ei ole suoraa näkyvyyttä, on kahviloissa, ravintoloissa ja muualla kuin huoltoasemilla, kioskeissa ja kaupoissa.

Koeosto: Oliko henkilökunnalla suora näköyhteys pelipaikkaan

n = Rahapeliautomaatteja pelaavat

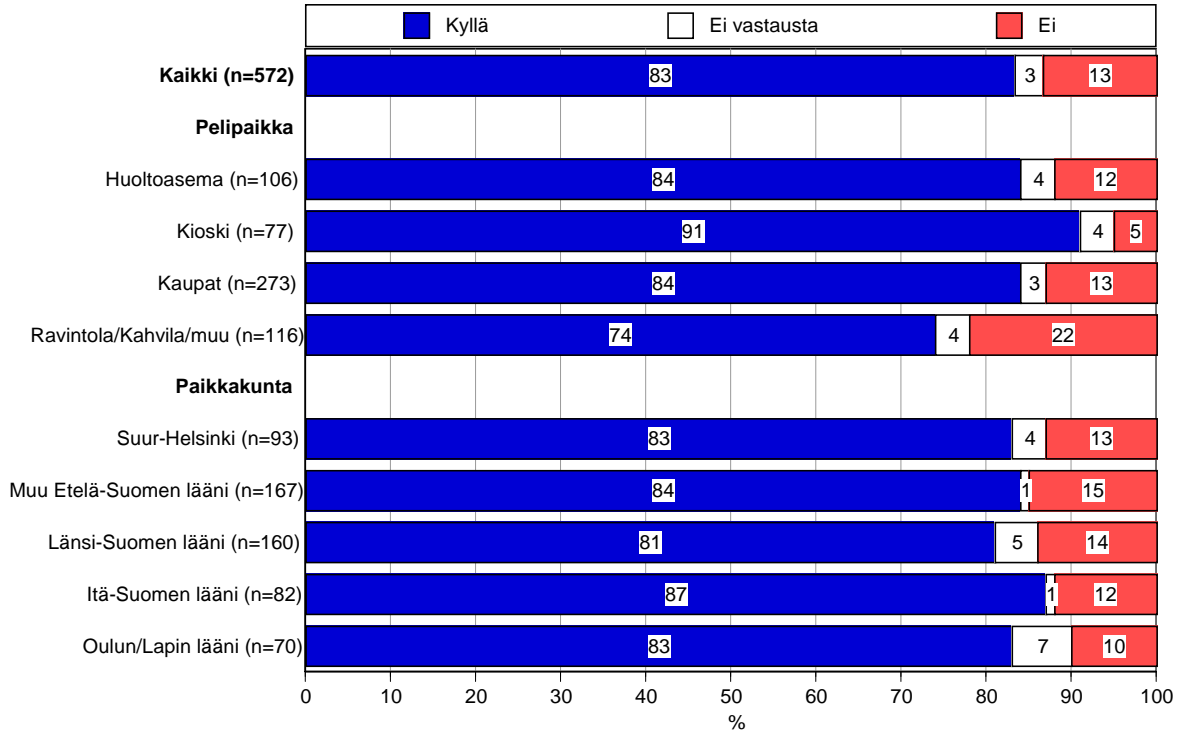

Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Koeostot

HI/PAH/ca/ppe 5795

Havainnointi: Oliko henkilökunnalla suora näköyhteys pelipaikkaan

n= Paikassa on rahapeliautomaatteja

Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Havainnointi

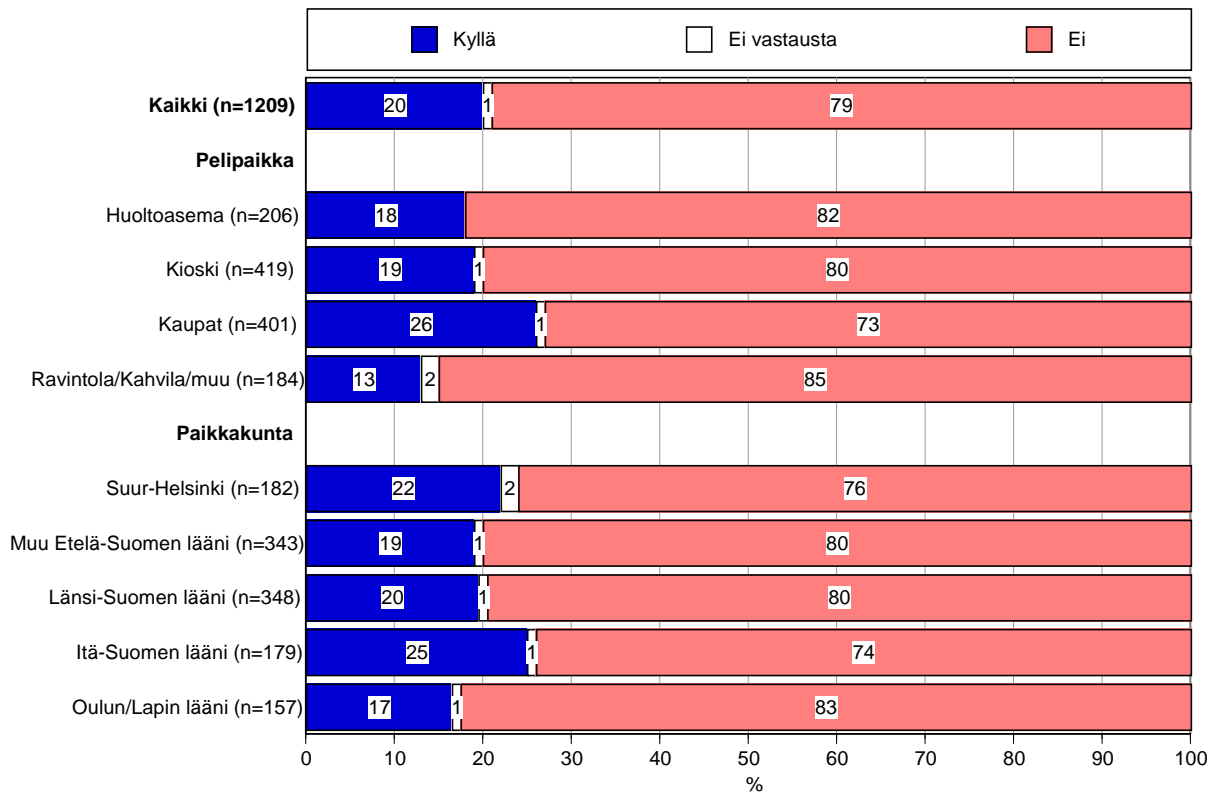
HI/PAH/ca/ppe 5796

3.6 Pelipaikoissa asioineiden ja rahapelejä pelanneiden nuorten osuudet

Koeostohetkellä noin joka viidennessä pelipaikassa asioi alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä henkilöitä. Eniten nuoria oli kaupoissa. Rahapelejä pelaavia alle 15-vuotiaita oli noin joka kymmenennessä pelipaikassa koeostohetkellä. Keskimääräistä enemmän rahapelejä pelaavia nuoria koeostohetkellä oli Suur-Helsingissä ja Itä-Suomen läänissä.

Koeosto: Asioiko pelipaikassa alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä henkilöitä

n= Kaikki

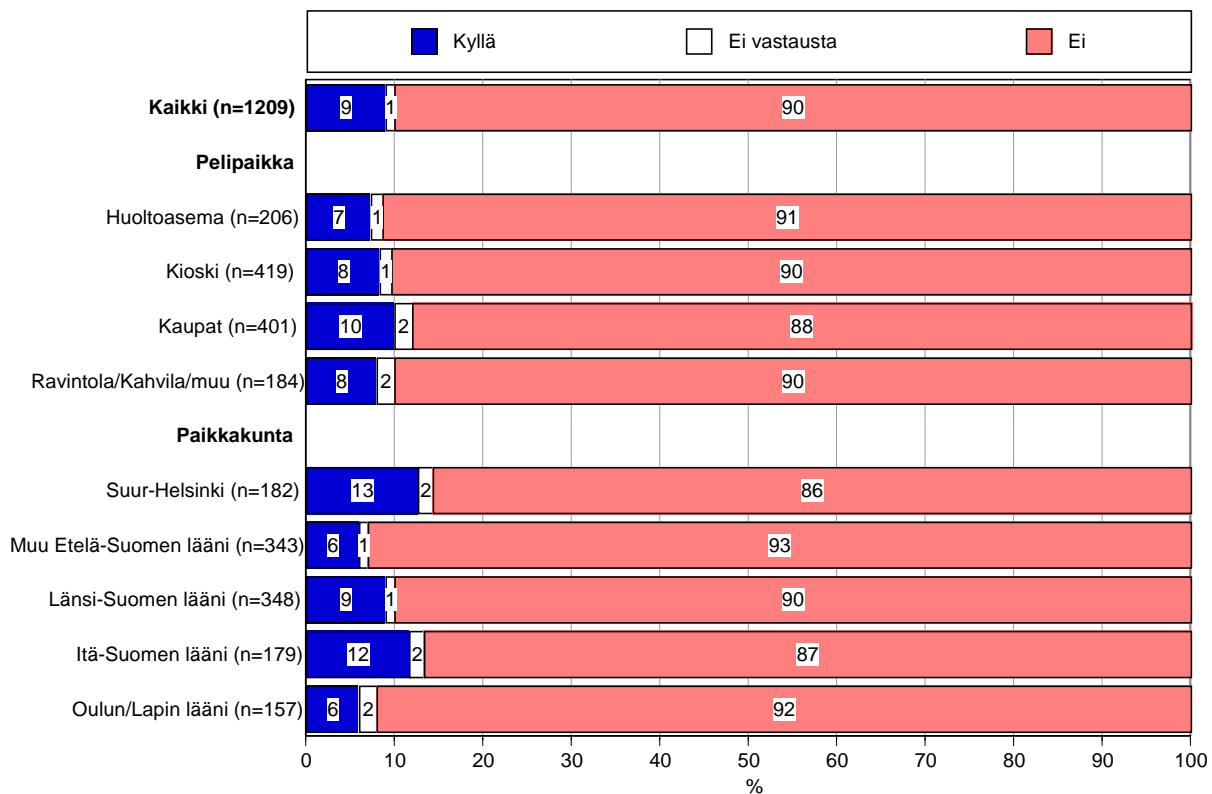

Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Koeostot

HI/PAH/ca/ppe 5795

Koeosto: Pelasiko pelipaikassa alle 15-vuotiaita tai alle 15-vuotiailta näyttäviä pelaajia

n= Kaikki

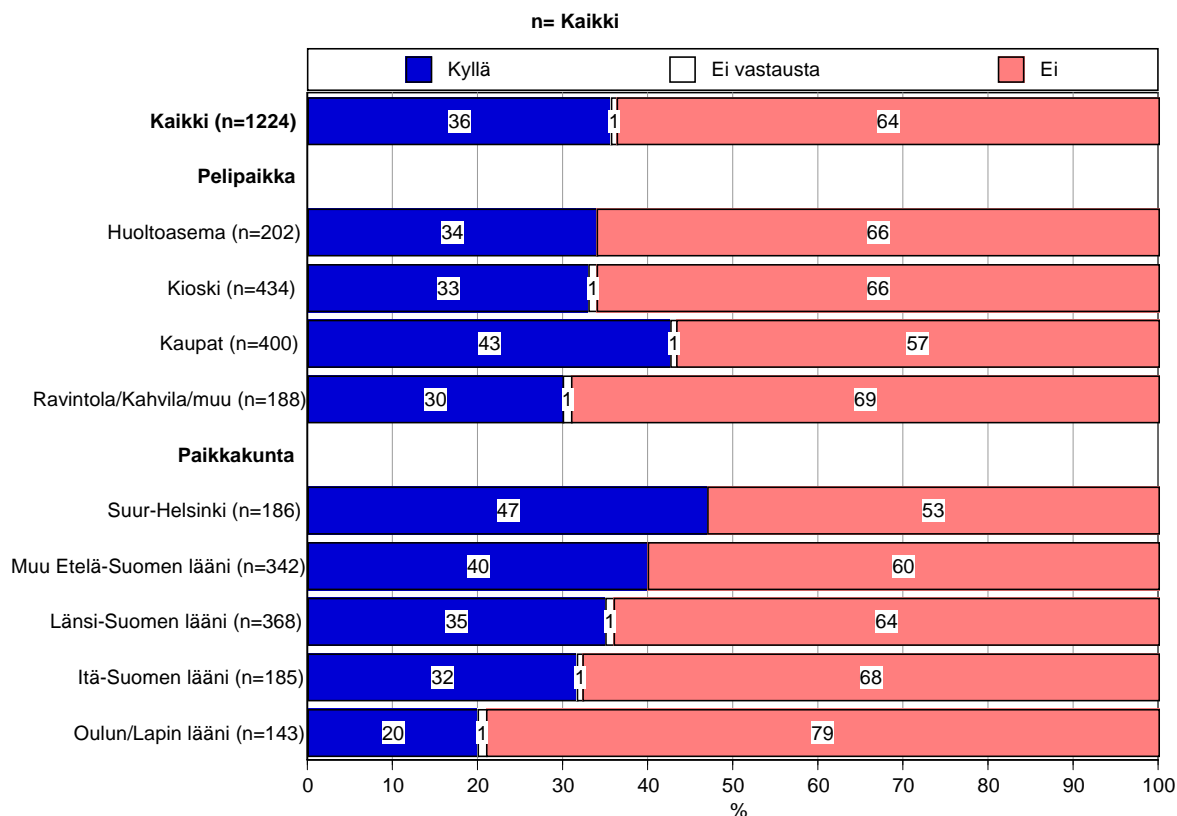

Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Koeostot

HI/PAH/ca/ppe 5795

Havainnointipaikoissa yli kolmasosassa asioi havainnoitsijoiden arvion mukaan alle 15 vuotta täyttäneitä. Yleisintä asiointi oli kauppoissa ja Suur-Helsingin alueella. Noin joka viidennessä pelipaikalla pelasi havainnoitsijoiden mukaan alle 15-vuotiaita pelaajia. Eniten rahapelejä pelaavia alle 15-vuotiailta vaikuttavia oli kauppoissa ja Suur-Helsingin alueella. Alle 15-vuotiaista pelaajista lähes kaikki pelasivat ilman aikuisen seuraa.

Havainnointi: Asioiko pelipaikassa alle 15-vuotiaita tai siltä näyttäviä henkilöitä

HI/PAH/ca/ppe 5796

Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006
Havainnointi

